

ÉVES BESZÁMOLÓ JELENTÉS

2007. július - 2008. június

Moszkva

DR. Graczka Gyula
tudományos és technológiai (TÉT) attasé

1. Oroszország tudományos és technológiai rendszerének fő jellemzői

1.1 A TÉT politika főbb ismérvei

Az oroszországi tudományos és technológiai élet legfontosabb szabályozója a Vlagyimir Putyin elnök által 2002. március 30-án aláírt Pr-576 számú rendelet, amely „**Az Oroszországi Föderáció tudományos és technológia fejlesztési politikájának 2010-ig terjedő és hosszú távú alapjai**” címet viseli.

A tudomány és a technológia állami politikájának kiemelt feladata az ország innovációs fejlődésre történő átállítása. Ezért a tudomány és a technológia fejlesztésének legfontosabb irányai és feladatai között elsőrendű fontosságú a nemzeti innovációs rendszer megteremtése:

- az alaptudományok fejlesztése,
- az alkalmazott kutatás és fejlesztés ösztönzése,
- a tudomány és technológia állami szabályozásának tökéletesítése,
- a nemzeti innovációs rendszer kialakítása,
- a tudományos és tudományos-műszaki eredmények felhasználásának aktivizálása,
- a tudományos-műszaki értelmiség megtartása és továbbképzése,
- a tudomány és az oktatás integrációja,
- a nemzetközi tudományos-műszaki együttműködés fejlesztése.

A végrehajtás letéteményese továbbra is az Orosz Oktatási és Tudományos Minisztérium, Tudományos és Innovációs Ügynöksége, amelyet egyelőre nem érintettek a 2008. májusi kormányátalakítás változtatásai.

Az ismert K+F prioritások meghagyása mellett a végrehajtásban jelentős súlypont áthelyezések érzékelhetők, amelyet jól jellemeznek a nemrég elfogadott hároméves orosz költségvetés irányzásai. A 2008-as költségvetési előirányzatban az alapkutatások támogatására 48 milliárd rubel közvetlen és alapkutatásokra 8 milliárd rubel pályázható összeg szerepel az orosz akadémia kezelésében. Az alkalmazott tudományos-technológiai kutatási célprogramok támogatására 2008-2010ben összesen több mint 600 milliárd rubelt szán az orosz költségvetés, tisztán pályázaton elnyerhető formában, az alábbi témák prioritásával:

1. Informatika és telekommunikáció;
2. Nanorendszerek és anyagok
3. Élő organizmusok
4. Energiatakarékosság;
5. Ésszerű természetgazdálkodás;
6. Biztonságtechnika, antiterror;
7. Közlekedési, légi és űrkutatási rendszerek
8. Korszerű fegyverzetek

A költségvetési előirányzatban elkülönítve szerepel a nanotechnológia stratégiai fejlesztési nemzeti célprogram infrastrukturális támogatására szánt 200 milliárd rubel (mintegy 8 milliárd dollár). Ezt az összeget a 2005-2006-ban létrehozott nanotechnológia tudásvárosok (naukogradok) tudományos infrastruktúrájának létrehozására, tovább fejlesztésére szánják elsősorban. Ilyen – egyébként szabadkereskedelmi zónákban létrehozott nanotechnológiai – tudásvárosból már 8 van az Orosz Föderáció területén. Az egyik éppen Zelenograd, amely már rendelkezik magyar kapcsolattal. Egy másik – talán a legnagyobb – Hanti-Manszijszkban létesült. Ennek még nincs magyar kapcsolata.

A Szövetségi Parlament 2007-ben törvényt alkotott a Rosnanotech állami nagyvállalat létrehozásáról 130 milliárd rubeles alaptőkével és 70 milliárd rubel, induló tőkével. A Rosnanotech 2008 tavaszán megkezdte a kommercializálható nanoprojektek befogadásását. Ezen kívül heti rendszerességgel olvasható tudósítás új tudásvárosok és ipari parkok létesítésének terveiről.

A nanotechnológia mellett sürgősségi prioritást kapott a sokáig vajúdo orosz műholdas navigációs rendszer három éven belüli kiépítése. Erre maga Putyin elnök adott személyes megbízást Ivanov első miniszterelnök helyettesnek. Az elnök beszédéből kitűnt, hogy a navigációs rendszer meglétét nagyhatalmi-stratégiai kérdésként kezeli.

Megtörtént végre a SUHOJSUPERJET-100 orosz gyártmányú kis-középtávolságú utasszállító repülőgép 2007 nyarára már egyszer beharangozott, majd többször elhalasztott próbarepülése. A sikeresnek nyilvánított 1 óra 5 perces próbarepülés programja a felszállás-leszállás manőverein kívül többszöri áttartolást, egyre csökkenő magasságban és egy ún. boxrepülés manővert is tartalmazott. A gép sárkányát és futóműveit – az új Boeing 787-eshez hasonlóan -- teljes mértékben orosz mérnökök tervezték. A hajtóművek francia-orosz kooperációban készültek.

Az esemény jelentőségét az orosz személyszállító repülőgépipar feltámasztására tett erőfeszítések hangsúlyozzák, az előregedő belföldi géppark pótlása és az ebben a 100 személyes kategóriában jelenleg élénkülő világpiaci kereslet kielégítése érdekében.

Felszállt az első Tu-204-es típusú 150 személyes utasszállító repülőgép is, amely minden tekintetben megfelel az ICAO A25 szabványrendszer nemzetközi előírásainak. Nagyralató előrejelzések szerint 2020-ra az oroszok a világ személyszállító replőgép iparának 30%-át akarják meghódítani.

1.2 A K+F+I rendszere

Az ország tudományos és technológiai életének továbbra is meghatározó elemei a **szövetségi célprogramok** 2002-2010. Ezek finanszírozására a központi költségvetés a 2004. évi 174 milliárd rubellel (1218 milliárd forint) szemben 2005-ben 261 milliárd rubelt (1827 milliárd forint) biztosított. A célprogramok sorában 2004-hez képest 2007-től a nanotechnológia önálló költségvetésű célprogramként fut.

A teljesség igénye nélkül a tudományos és technológiai területeket érintő legfontosabbak az alábbiak:

- **Az oktatás fejlesztése**

2005-ben 4,1 milliárd rubelt juttatott e célra a központi költségvetés, 2006-ben 6,1 milliárdot. A 2007-es költségvetés ezen felül költségvetési kiegészítést tartalmaz a kiváló pedagógusok kitüntetésére és a tanulmányi versenyt nyert diákok díjazására. 2007-2008-ban a hallgatók és doktoranduszok ösztöndíját több mint 100%-al emelték, függetlenül attól, hogy mára a hallgatók mintegy fele térítéses képzésben vesz részt.

- **Környezetvédelem és természeti erőforrások (2002-2010)**

2004-ben 795 millió rubel, 2005-ben 1,2 milliárd rubel, 2006-ban 1,5 milliárd rubel volt a program költségvetése, ami egyértelműen arra utal, hogy az ország vezetése felismerte a környezetvédelem fontosságát, valamint kiemelten kezeli a természeti erőforrások hasznosítását.

2008. június 4-én Medvedyev elnök rendeletet adott ki a Környezetvédelmi törvény egyes fejezeteinek módosítására. A módosítások célja, többek között, a gazdaság energiahatékonyságának drasztikus javítása, a környezetterhelés és az energiapazarlás csökkentése érdekében. Az új cikkelyek, amelyek kidolgozásában a Szövetségi Duma meghívására részt vett hat EU-tagállam TÉT attaséja, így jómagam is, egyaránt tartalmaznak büntető és főleg innovációs fejlesztéseket ösztönző előírásokat is.

- **Nemzetközi ITER termonukleáris reaktor (2002-2010)**

2007-ben 90 millió rubelt költöttek a témára, szemben a megelőző évi 85 millió rubellel.

- **Űrprogram (2001-2008)**

2007. évi 18,3 milliárd rubeles költségvetését mintegy 30 százalékkal haladhatja meg az idei ráfordítás

- **Globális navigációs rendszer** létrehozására 2006-ben 2,7 milliárd rubelt költöttek az előző évi 2,55 milliárddal szemben. 2007 decemberétől elnöki rendelet szavatolja a GLONASS korlátlan használatát hazai és külföldi magánszemélyek részére. A rendelet 2010-ben szabja meg a rendszer teljes kiépítését.

- **A polgári repülés műszaki fejlesztése 2002-2010 között, majd 2015-ig**

2004-ben mindössze 2,6 milliárd rubel volt költhető a programra, 2005-ben 3,1 milliárd rubel. 2006-ban és 2007-ben a program költségvetése az infláció mértékével növekedett.

- **Kutatás és fejlesztés a tudomány és a technika** prioritásterületein (2002-2010)

2005-ban 2,4 milliárd rubel állt rendelkezésre, 2006-ben 7,4 milliárd, 2007-ben 8.5 milliárd.. Az idei költségvetés, az előző évhez hasonlóan 8 milliárd rubel fölötti összeget irányoz elő, de már a nanotechnológia és hadiipari kutatásokon kívül.

- **E-Oroszország (2002-2010)**

2005-ben 1,84 milliárd rubelt, 2006-re pedig 2,23 milliárd rubelt biztosított a költségvetés. A 2007-os költségvetés 2,75 milliárd rubel volt.

- **Nemzeti technológiai bázis (2002-2010)**

2002-ben 2,5 milliárd rubel, 2003-ban 1,5 milliárd rubel, 2004-ben 2,0 milliárd rubel került felhasználásra. A 2005. évi költségvetés 2,1 milliárd rubelt biztosít. 2006-tól az infrastrukturális fejlesztés PPP keretben történik, ahol az állami hozzájárulás mértéke nehezen elkülöníthető.

1.3 A K+F+I intézményi és finanszírozási struktúrái, jogszabályi keretei

Az intézményrendszer elemei: Oktatási és Tudományos Minisztérium, Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség, Tudományos és Fejlett Technológiák Tanácsa, Orosz Tudományos Akadémia, iparági tudományos kutatóintézetek, állami tudományos központok, kis- és közepes vállalkozások, business-inkubátorok és technológiai parkok, innovációs - technológiai központok, tudásvárosok /naukogradok. Ezek közül az infrastrukturális intézmények száma folyamatosan nő.

Az **Oktatási és Tudományos Minisztérium** felügyelete alá az alábbi központi szervek tartoznak:

Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség

Feladatai: egységes állami politika megvalósítása és állami szolgáltatások nyújtása az alap- és az alkalmazott kutatásokhoz, valamint a polgári célú perspektivikus technológiák fejlesztéséhez, az állami tudományos központok, szövetségi tudományos és fejlett technológiai központok állami támogatása, műszerparkok fejlesztése, közös használatuk elősegítése, a tudományos és műszaki információ rendszerének megszervezése, a tudományos, tudományos-műszaki és innovációs tevékenység információ-igényének biztosítása.

Szövetségi Oktatási Ügynökség

Feladatai: az oktatási intézmények tevékenységének szervezése, az állami tudományos szervezetekben és a felsőoktatásban dolgozó tudományos és oktatási személyzet tovább- és átképzésének szervezése.

Oktatási és Tudományos Szövetségi Szolgálat

Feladatai: ellenőrző és felügyelő tevékenység az oktatásban, a tudományban, a tudományos-műszaki tevékenységben és az ifjúságpolitikában, oktatási intézmények állami akkreditálása, külföldön és Oroszországban kiadott egyetemi és főiskolai oklevelek, valamint tudományos fokozatok egyenértékűségével kapcsolatos kérdések, egyetemi professzori és docensi címek, valamint tudományok doktora és kandidátusa fokozatok odaítélése és a megfelelő oklevelek kiadása, doktori és kandidátusi tudományos minősítő bizottságok megalakítása.

Szellemi Tulajdonjogok, Szabványok és Áruvédjegyek Szövetségi Szolgálata

Feladatai: a szellemi tulajdonjogok használatával és védelmével kapcsolatos szabályozás, a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szakértői jelentések és dokumentáció, regisztrációs tevékenység, illetveekkel és szabványdíjakkal kapcsolatos ellenőrzés és felügyelet.

1.4 Finanszírozási rendszer

A központi költségvetés 2006-ban kiadásokra 3 048 milliárd rubelt, bevételekre 3 326 milliárd rubelt irányozott elő.

A tervek szerint a GDP 2007-ben meghaladja a 20 000 milliárd rubelt. Az inflációt továbbra is 7,5-8,5 százalék közöttire prognosztizálják a szakértők.

Az 1996-ban elfogadott tudományos és technológia-politikai törvény értelmében a **tudomány** finanszírozására a költségvetési kiadások 4 %-át kell fordítani. A 2005. évi adatok ismeretében ennek az összegnek így el kellett volna érnie a 121,9 milliárd rubelt. Ez a 4 százalékos követelmény eddig még egyszer sem sikerült, ugyanakkor a 2005-re biztosított összeg már némi emelkedést. 2006-tól a tendencia megváltozott, a kormány a 2008-as költségvetési előirányzatban az alapkutatások támogatására 48 milliárd rubel közvetlen és alapkutatásokra 8 milliárd rubel pályázható összeg szerepel az orosz akadémiák kezelésében.

A 2007- állami költségvetés megtárgyalása idején a szövetségi tudományos és oktatásügyi miniszter átiratot küldött az Orosz Állami Tudományos Akadémiák elnökének, amelyben javaslatot tesz új Alapszabály elfogadására. A javasolt változtatás lényege, egy 7 tagú Szövetségi Tudományos Tanács létrehozása az akadémiák pénzügyi felügyeletére, amelynek tagjait – egy kivételével – kormányzati szervek neveznék ki. A sebtiben összehívott közgyűlés ugyan elfogadott egy új Alapszabályt, de elzárkózott az akadémia autonómiáját sértő felügyelő tanács elfogadásától. Válaszul a kormányzat az akadémia költségvetését – emelés nélkül – a 2005-ös szinten hagyta jóvá. Az akadémiai intézetek részt vehettek a fent felsorolt célprogramok végrehajtásában, de nyílt pályázaton.

Az 56 milliárd rubelből a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség 10,0 milliárddal, az Orosz Tudományos Akadémia 22,4 milliárddal, a többi, államilag elismert tudományos akadémia 16,7 milliárddal, az Oroszországi Alapvetési Alap (RFFI) 3,4 milliárddal, az Oroszországi Humán Tudományos Alap (RGNF) 0,56 milliárddal, míg a Kisvállalkozások Fejlesztését Támogató Alap 0,84 milliárddal részesedik.

2008. májusában lezajlott az Orosz Tudományos Akadémia tisztújító közgyűlése, amelyen negyedszer is 5 évre újjáválasztották a már 17 éve elnök 70 éves Jurij Oszipovot. A közgyűlésen felszólaló Putyin miniszterelnök a választások előtt bejelentette, hogy a kormány az akadémikusok járandóságát 20000 rubelről 50000 rubelre emelte. Ezzel együtt Oszipov akadémikus csak minimális többséggel győzött a szavazáson.

Az Orosz Tudományos Akadémia 2008. évi intézményi finanszírozása

Orosz Tudományos Akadémia központi költségvetési támogatása:	28,6 milliárd rubel
OTA Szibériai Tagozat központi költségvetési támogatása:	9,6 milliárd rubel
OTA Távol-keleti Tagozat központi költségvetési támogatása:	3,6 milliárd rubel
OTA Uráli Tagozat központi költségvetési támogatása:	3,0 milliárd rubel
Összesen:	44,8 milliárd rubel,

További említésre méltó költségvetési támogatások a tudomány területén tevékenykedő intézmények részére: Orosz Orvostudományi Akadémia 24,0 milliárd rubel, Orosz Mezőgazdasági Akadémia 4,5 milliárd rubel, Moszkvai Állami Egyetem 7,9 milliárd rubel.

A K+F és az innováció területét érintő legfontosabb jogszabályok

- Az Oroszországi Föderáció Alkotmánya (1993);
- Iparpolitikai koncepció (kormányrendelet, 1996);
- A tudományról és az állami tudományos-műszaki politikáról (szövetségi törvény, 1996);
- Az Orosz Föderáció védelmi iparának átalakításáról (szövetségi törvény, 1998);
- Az Orosz Föderáció tudományos városának jogállása (szövetségi törvény, 1999);
- A Független Államok Közössége tagállamai államközi innovációs politikájának koncepciója 2005-ig (2001);
- Az Oroszországi Föderáció tudományos és technológia fejlesztési politikájának 2010-ig terjedő és hosszú távú alapjai (elnöki rendelet, 2002);
- Az Orosz Föderáció állami beruházási politikájának alapvető irányai a tudomány és a technológia terén (kormányrendelet, 2002);

Oroszországnak jelenleg nincs innovációs törvénye.

2. Jelentősebb események a fogadó országban

Az Orosz Kormány, Moszkva város és az Orosz Kereskedelmi és Iparkamara védnöksége alatt magrendezett High-tech 2007 kiállítás és konferencia szinte a teljes orosz (ukrán, belorusz) high-tech ipar és kutatás keresztmetszetét felölelte. A kiállításon 51 szakmacsoportban több mint 900 kiállító cég és intézmény vett részt. A résztvevők túlnyomó többségét – az akadémiai kutató intézetek és állami nagyvállalatok mellett – gazdasági társaságok és egyéb magáncégek tették ki. A szakmacsoportok - a teljesség igénye nélkül - magukba foglalták az űrkutatást és a nanotechnológiát, a biotechnológiát és a vegyipart, a hadiipart és az energetikát. Összességében érezhető, látható volt a törekvés a tudományos kutatás eredményeinek, korábban nemigen tapasztalt, gyakorlati hasznosítására. Itt viszonylag új területként megjelent a környezetvédelem és az atomerőművek biztonságtechnikája, de szerepeltek a háztartásvegyipar high-tech újdonságai is. Hangsúlyosan jelen volt a minőségbiztosítás, a nemzetközileg is elfogadható minőségtanúsítás és a szerzői jogvédelem kérdésköre is. Ez utóbbi arra enged következtetni high-tech ipar és kutatás orosz művelői elfogadják a nemzetközi normákat és egyre inkább igyekeznek betartani a nemzetközi jog előírásait, ami rendkívül fontos lehet a nemzetközi együttműködésben.

2008. februárjában megrendezték a VIII. Innovációs Fórumot és Kiállítást. Innovációs fórumot 3 napon át 6 témacsoportban rendeztek, a kiállításon több mint 500 kiállító vett részt. A 2008. június 7-8-án megrendezett Szentpétervári Gazdasági Fórumon Medvegyev elnök megfogalmazta az orosz gazdaság megújulásának öt feltételét:

- Invenció
- Innováció
- Invesztíció
- Infrastruktúra
- Intellektus

Az első négy „i”-hez újabban hozzáadott ötödik éppen a egyetemi-akadémiai szektor aktívabb részvételét feltételezi az innovációban.

Az EU-orosz K+F együttműködés élénkülésére jellemző, hogy csak 2007 tavaszán öt nagyszabású közös konferenciát rendeztek ebben a témakörben, ahol a meglévő együttműködések eredményeiről, és az együttműködés bővüléséről számoltak be.

A magyar-orosz TÉT kapcsolatokban továbbra is az intézményi - akadémiai, egyetemi - kapcsolatok dominálnak. Ma még kivételnek tekinthető a nanotechnológia hasznosítására szerveződő Nanopolis projekt. Bízató jel a Fővárosi Vízművek és orosz partnerek kezdeményezése az ultraibolya fényel működő ivóvíztisztító berendezés tesztelésére Magyarországon. A júniusban megtartott, a Budapesti Orosz Kulturális Központ által szervezett, nanotechnológia konferencia szintén az orosz szakemberek növekvő érdeklődését bizonyítja.

3. Oroszország kétoldalú és az EU-ra nem kiterjedő multilaterális TÉT kapcsolatai, együttműködései

A kétoldalú tudományos, műszaki és technológiai együttműködés területén Oroszország az alábbi irányokat tartja fontosnak:

- **A Független Államok Közössége**

A FÁK-on belül is kiemelt feladatnak a sokoldalú együttműködés Kazahsztánnal, Ukrajnával és Belorussziával és újabban Türkmenisztánnal. A Szovjetunió széthullása után megmaradt kapcsolatok továbbvitele, illetve újjáélesztése a fő cél, természetesen az időközben végbement változások figyelembe vételével.

- **Kapcsolatok a G-8 tagjaival**

Az alkalmazott kutatások terén az orosz tudomány és technológia prioritásirányainak megfelelő kapcsolatok kiépítése a cél. Nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a fejlett ipari országokban tevékenykedő orosz kutatók minél nagyobb számban térjenek vissza Oroszországba.

Fulbright-ösztöndíjjal napjainkig már több mint 50 ezer orosz hallgató és kutató járt az Amerikai Egyesült Államokban.

- **Kapcsolatok a fejlődő országokkal**

Elsősorban a hagyományos partnerekkel - Kína, India, Indonézia, Malajzia, Irán - való együttműködés fejlesztése a cél.

Az Oroszországi Alaputatási alap és a Kínai Állami Természettudományos Alap közös pályázatot tart fenn a két ország kutatói számára matematika, informatika, mechanika, fizika, csillagászat, kémia, biológia, orvostudományok és földtudományok témakörökben.

- **Együttműködés az ENSZ intézményeivel**

Az UNIDO, UNESCO, UNEP, WHO, valamint a legkülönbébb nemzetközi programok (biológiai biztonság, járványos betegségek elleni küzdelem klímaváltozás stb.) keretében folytatott nemzetközi együttműködés.

2005-ben Oroszország csatlakozott a Kiotói Jegyzőkönyvhöz.

2008. június 10-én a Moszkvai Népek Barátsága Egyetemen díszdoktorrá avatják az UNESCO főtitkárát, Koicsiro Macuurát.

- **Együttműködés egyéb nemzetközi szervezetekkel, szervekkel és intézményekkel**

A NATO, a CERN - Dubna program, valamint a Nemzetközi Tudományos - Műszaki Központ (ISTC) keretében folyó együttműködés méltó említésre.

Ez utóbbi intézményt 1994-ben alapította az EU, az USA, Oroszország, Norvégia, Kanada és Japán. Fő feladata a volt Szovjetunió hadiipari kutatásokkal foglalkozó intézményeinek és kutatóinak átállítása polgári célú tevékenységre. A megalakulása óta eltelt időszakban a központ több mint 1800 projektet támogatott megközelítőleg 550 millió dollár értékben.

- **Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ**

Moszkvában folytatja tevékenységét az 1969-ben alapított, nemzetközi szervezetként bejegyzett Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ (oroszul MCNTI). Az MCNTI úgy önállóan, mint tagjai révén is részt vesz a nemzetközi tudományos-műszaki együttműködésben (ESPIRIT/EIS, EUROMECUM, MAGATE, UNEP, FAO).

4. Oroszország kapcsolata az EU-val a K+F és az innováció területén

Oroszország és az EU közötti kapcsolatokat az 1997-ben megkötött **”Partnerségi és együttműködési szerződés”** szabályozza, amelynek 62. cikke foglalkozik a tudományos és műszaki téren folyó kooperációval.

Az Oroszország és az EU által Brüsszelben 2000. november 16-án kötött és 2002. december 31-én lejárt **tudományos-műszaki együttműködési szerződést** 2003. november 6-án a Rómában tartott 12. EU - Oroszország csúcstalálkozón a felek további **öt évvel meghosszabbították**. 2008-ban az EU-Orosz Tudományos Együttműködési Állandó Bizottság Szlovéniában ülésezett az új EU-Orosz Egyezmény előkészítése érdekében.

Az EU 7-es Keretprogramban az oroszországi kutatók elsősorban az alábbi tudományterületeken működhetnek együtt európai kollégáikkal:

- biotechnológia, mezőgazdaság;
- egészségügy;
- anyagtudományok;
- nanotechnológia;
- űrkutatás, repülés;
- környezetvédelem;
- alap kutatások;
- korszerű energiatermelési módszerek;
- alternatív energiahordozók;
- energiatakarékosság.

Az EU által támogatott programok közül megemlítendő a **TACIS**, amely az egykori Szovjetunió 11 tagországának és Mongóliának biztosít anyagi és szellemi segítséget a jogrend, az államigazgatás, a magánvállalkozások az infrastruktúra, a környezetvédelem, a vidékfejlesztés és a nukleáris biztonság terén.

A program 1991-ben történt elindítása óta a TACIS több mint 1700 projektet támogatott mintegy 2,6 milliárd euró értékben, többségüket Oroszországban. A projektek az alábbi témaköröket ölelik fel:

- Gazdasági reformok és a magánsektor fejlesztése
- Közművek, infrastruktúra, nukleáris biztonság
- Határokon átnyúló együttműködés
- Jogi reformok, intézményi támogatásuk
- Szociális ügyek, civil társadalom

Aktívak az EU és Oroszország kapcsolatai a világűr kutatása terén. Az együttműködés fejlesztésére jó lehetőségek vannak a GALILEO, a GMES programok terén, a műholdas hírközlésben, az élettudományok terén és végül, de nem utolsósorban a hordozórakéták témakörében.

Az **EU moszkvai képvisellete széleskörű tevékenységet fejt ki** a közösség tudományos, műszaki és technológiai vívmányainak oroszországi kutatókkal történő megismertetésében..

Az EU 2005. márciusában indította útjára **„A tudomány és a technológia kommercializálása, Oroszországi Föderáció”** elnevezésű programját. A program elsődleges célja a tudomány és a műszaki innovációs politika oroszországi fejlődésének, továbbá a

tudományos-műszaki fejlesztés eredményei belső- és külső piacokra jutásának segítése. További cél hozzájárulni az ország nemzeti innovációs rendszerének megteremtéséhez. A program keretén belül üzletfejlesztési konzultációkra, kutatási műszerek és berendezések szállítására, a potenciális partnerekkel történő kapcsolatok kialakítására, marketing- és informatikai támogatásra, tapasztalatcserére stb. kerül sor.

5. Oroszország és Magyarország K+F és innovációs kapcsolatai

5.1. A kapcsolatok intézményi rendszerének és fejlesztésük lehetőségeinek áttekintése

Az Oroszországi Föderáció és a Magyar Köztársaság közötti Tét kapcsolatokat az 1993-ban aláírt kormányközi Tudományos és Technológiai Egyezmény szabályozza. Az egyezmény értelmében alakult meg és működik a **Magyar – Orosz Tét Vegyes Bizottság**.

A Vegyes Bizottság ötödik ülésére 2005. áprilisában került sor Budapesten. Az ülésen a felek elfogadták a Tét együttműködés 2005-2006. évi munkatervét, amelyben 16 közös projekt szerepel.

A Vegyes Bizottság 6-ik ülésére a tervek szerint Moszkvában került volna sor, 2006. harmadik negyedében, de az orosz fél kérésére elhalasztották.

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök 2005. februári moszkvai látogatása idején **nanotechnológiai szándéknyilatkozatot** írt alá dr. Boda Miklós, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnöke és Szergej Mazurenko, a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség vezetője. A szándéknyilatkozat értelmében a partnerek **Miskolcon nanotechnológiai kutatóközpontot hoznak létre**. 2005. áprilisában Mazurenko úr a témában megbeszéléseket folytatott Budapesten és Miskolcon.

Putyin elnök 2006. február végi magyarországi látogatása idején írta alá dr. Kóka János gazdasági és közlekedési miniszter, valamint Leonyid Rejman, az Oroszországi Föderáció informatikai és hírközlési minisztere „**A magyar-orosz nanotechnológiai együttműködés programja**” című dokumentumot, amely 2006. végéig határozta meg a felek által teendő lépéseket.

2007. májusában a magyar és orosz felek Zelenográdban megállapodtak egy 51:49 arányú vegyes vállalat létrehozásában. A Társasági Szerződést 2007. július 18-án írták alá Miskolcon, amelynek alapján megkezdte működését a magyar-orosz vegyestulajdonú vállalkozás, a Nanovo Kft.

5. 2. Egyetemi, akadémiai, kutatóintézeti együttműködések

A Magyar Tudományos Akadémia, továbbá oroszországi partnerei – az Orosz Tudományos Akadémia, az Orosz Orvostudományi Akadémia és az Orosz Mezőgazdasági Akadémia – között folyamatos az együttműködés, amely elsősorban kutatói cserében valósul meg.

A Magyar Tudományos Akadémia és az Orosz Tudományos Akadémiák között fennálló egyezmények meghosszabbításának előkészítésére 2007. májusában akadémiai delegáció járt Moszkvában és Dubnában. A dubnai látogatás során felmerült a teljes tagság visszaállításának a lehetősége is a Dubnai Nemzetközi Atomkutató Központban.

A magyar és orosz tudományos akadémiák közötti három évre szóló együttműködési jegyzőkönyvet a Moszkvába látogató Mta elnök Vizi E. Szilveszter és a három orosz akadémia elnöke negykövetségünkön írták alá 2008. február 14-én.

2008. június 16-án a debreceni ATOMKI meghívására 4 tagú dubnai delegáció utazik Magyarországra. A látogatás célja Dubnai Napok szervezése Magyarországon, amely az ottani Nemzetközi Atommagkutató Intézet új lehetőségeit kívánja demonstrálni.

6. A Tét attasé tevékenysége

6. 1. Kapcsolatépítő, promóciós, forrásfeltáró tevékenység a K+F és innováció területén

A beszámolási időszakban kiemelt feladatomban volt a kapcsolattartás az Oktatási és Tudományos Minisztérium Nemzetközi Együttműködési Főosztályával, a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökséggel, az Orosz Tudományos Akadémia Külkapcsolatok Főosztályával, valamint az EU moszkvai képviseletével. E feladataim végrehajtása során elsősorban az NKTH Bilaterális és Attaséi Osztályával, valamint az MTA Nemzetközi Együttműködési Irodájával konzultáltam.

6. 2. A Tét attasé részvétele a nagykövetség nem Tét területeken folytatott tevékenységében

A beszámolási időszakban feladatomban volt az országaink közötti oktatási együttműködés nagykövetségi koordinálása. Ez magában foglalta az érintett hazai és oroszországi egyetemekkel, a Magyar Ösztöndíj Bizottsággal, az orosz Oktatási és Tudományos Minisztériummal és magukkal a hallgatókkal való kapcsolattartást és ügyintézését. Én végeztem az itt külszolgálatot teljesítők gyermekeinek felsőfokú beiskolázását is.

A legújabb magyar-orosz oktatási együttműködési jegyzőkönyv 2008. december 31.-éig érvényes. Aláírására Putyin elnök 2006. februári budapesti látogatása alatt került sor. E dokumentum a két ország oktatási minisztériumai közötti hallgatói cserét „küldő feles finanszírozásúvá” tette, jelentősen csökkentve ezzel a magyar félre az előző jegyzőkönyvek hatálya alatt hárult anyagi terheket

Távollétében dr. Kemény Ádám mezőgazdasági attasét helyettesítem.

Moszkva. 2008. június 12.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

2007 – 2008 MOSZKVA

Az eltelt időszak Oroszországban a választások éve volt. A választási beszédekben sűrűn elhangzott a tudományos kutatás, a tudásalapú társadalom, az innovációs politika alapjainak megteremtése, mint stratégiai célkitűzés. Gyakran emlegették a nyersanyag bázisú gazdaságról a hozzáadott érték alapú termelésre való áttérés szükségességét. Az adott időszakban azonban vajmi kevés konkrét központi intézkedés történt az amúgy is stratégiainak mondott célkitűzések operatív megvalósítására.

A kevesek közül megemlíthető Putyin miniszterelnök kormányrendelete a K+F vállalkozások számára rendkívül előnytelen amortizációs szabályok megváltoztatásáról, vagy a vállalati beruházás és költségelszámolás számviteli szabályainak előnyösebbé tételéről.

Medvegyev köztársasági elnök és Putyin miniszterelnök egybehangzó ígéretet tett az Oroszországban rendkívül elharapózott korrupció visszaszorítására. Ennek egyik – a vállalkozások létezését megkeserítő – válfaja a hivatalnoki korrupció, amely a vállalkozások indoklatlanul gyakori hivatali ellenőrzésével valósul meg. A vállalkozások védelmében miniszterelnöki rendelet született, amely csökkenteni hivatott a vállalkozások ilyen irányú terhelését. A vállalatokat ezentul csak háromévente lehet ellenőrizni, ennél gyakrabban csak ügyései végzés birtokában.

A K+F+I szektor kormányzati irányítása nem változott.

A High-tech és húzó ágazatokban a korábbi években állami felügyeletű gazdasági vertikumokat, ún. goszcorporációkat hoztak létre a működés átláthatósága és a projekt finanszírozás követhetősége érdekében.

Egy-egy ilyen tömörülésnek (pl. Rostechologia, Rosenergoatom...) van gazdasági és szakmai irányító testülete, projekt finanszírozó és auditáló egysége. Tagjai lehetnek egyetemi és akadémiai kutató intézetek, kis, közepes és nagy állami és magánvállalatok, akik egy elnyert projekt megvalósításának idejére a korporáció tagjává válnak. A számunkra talán legérdekesebb goszcorporációt, a Rosnanotech-et 2007 tavaszán indították 130 milliárd rubeles alaptőkével és 70 milliárd rubeles induló tőkével. A Rosnanotech 2008 tavaszán megkezdte a kommercializálható nanoprojektek befogadásását.

Az Orosz Tudományos Akadémia tisztújító közgyűlésén negyedszerre is újjáválasztották Jurij Oszipov akadémikust. A választást megelőzően Putyin miniszterelnök bejelentette az akadémiai költségvetésének 30%-os, az akadémikusok fizetésének 250%-os! emelését.

A Magyar Tudományos Akadémia elnökének februári látogatása alkalmából megtörtént a magyar és orosz tudományos akadémiák közötti soros együttműködési jegyzőkönyv aláírása.

A TÉT Vegyesbizottság ülésének összehívása, az ismert okok miatt, 2006 óta várat magára.

Új együttműködési szerződést hoztunk létre a Nyugat-Magyarországi Egyetem és a Moszkvai Geodéziai, Légítérképészeti és Kartográfiai Egyetem között, közös kutatások, tapasztalatcsere és távoktatás céljából.

Dr Graczka Gyula Tanácsos, TÉT attasé